

ОТГЛЕЖДАНЕ НА ОРЕХ

Орехът е древна овощна култура. Естественият му ареал на разпространение са топлите райони на умерения климат. В ниските котловинни полета, където се задържа студен въздух, орехът често се поврежда от късните пролетни слани. Най-подходящи за отглеждането му са месторастенията със северно изложение, а при надморска височина 500-700 м предимство имат терените с южно изложение.

Орехът се развива и плододава най-добре върху пропускливи, топли и богати на хранителни вещества почви, с дълбочина не по-малка от 1,5 м.

В България орехът се отглежда повече като единични дървета. Плододаващите насаждения заемат 62 хил. дка. Основната част от производството се получава от единичните орехови дървета - около 90 %.

Сортове

В страната са разпространени засега само български орехови сортове с добра (*Шейново, Силистренски, Перущински, Дряновски*) до отлична (*Извор 10*) родовитост. Те се характеризират със средно ранен (*Извор 10*), средно късен (*Перущински, Силистренски, Дряновски*) и късен (*Шейново*) цъфтеж. Ядките имат сламеножълт цвят и висок рандеман - 51-56 %. Отличават се с богато съдържание на мазнини, много добър вкус и отлична пригодност за добиване на орехово масло.

Характеристика на български орехови сортове

Сорт	Сила на растеж	Форма на плода на дървото	Срок на узряване	Устойчивост към болести и неприятели	Район на разпространение
Извор 10	умерено-растящо	продълговата	средата на септември	практически устойчив на бактериоза и антракноза	в цялата страна (при поливни условия)
Силистренски	средно до силнорастящо	продълговато-елипсоидна	средата на септември	слабо чувствителен на бактериоза и антракноза	в цялата страна
Перущински	силно-растящо	закръглена	началото на септември	практически устойчив на бактериоза и антракноза	в Южна България
Шейново	силно-растящо	продълговата	средата на септември	практически устойчив на бактериоза и антракноза	в цялата страна
Дряновски	силно-растящо	закръглена	втората половина на септември	практически устойчив на антракноза и чувствителен на бактериоза	в цялата страна

Български орехови сортове

Фиг. 1. Извор 10

Фиг. 2. Силистренски

Фиг. 3. Перущински

Фиг. 4. Шейново

Фиг. 5. Дряновски

Отглеждане

Подготовка на почвата

Орехът не бива да се засажда непосредствено след изкоренени дървесни видове. Препоръчително е да се извърши риголване на дълбочина 50-60 см или дълбоко изораване на 30-40 см. Посадъчните дупки са с размери 60x60x50 см. На дъното им задължително се поставят 1-2 лопати угнил оборски тор, размесен с почва.

Засаждане

Срокове. Най-добре е орехът да се засажда в края на есента - началото на зимата, но може и рано през пролетта.

Разстояния на засаждане. Повечето сортове се засаждат на вътрередово и междуредово разстояние 10-12 м. Извор 10 може да се засажда с постоянна схема 7x8 м.

Съществуват три типа орехови насаждения. Най-често срещаният е орехова градина с традиционните сортове **Шейново, Дряновски, Перущински** и др., които се разполагат на разстояния 10-12 м вътре в редовете и между тях. Продължителността на непродуктивния период при тези сортове може да се намали, ако се засадят на по-малки разстояния - 7-8 м, а към 20-та година се извърши разреждане.

При единично отглеждане на ореха в дворните градини опрашването е гарантирано от разнообразието на съществуващите орехови сортове и форми. В насажденията обаче трябва да се осигурява взаимно опрашване, като се засаждат едновременно няколко сорта.

Дълбочина на засаждане. Мястото на присаждането трябва да бъде на 4-5 см над повърхността на почвата. След засаждането дръвчето се полива с 8-10 л вода (1 кофа).

Формиране на чашовидна корона

След засаждане дръвчетата се изрязват на 30 см над почвата, за да се предизвика израстване на силен прираст.

На втората година водачът се съкращава на височина 140-150 см.

На третата година се избират 3-4 клонки с по-голям ъгъл спрямо стъблото, а вертикално растящите се премахват.

Сортът **Извор 10** образува цветните си пъпки и на странични клонки, встъпва много рано в плододаване и може да се отглежда ефективно **по системата на подреденото стъбло:**

- през първата година дръвчетата се съкращават на 20-30 см над почвата. През вегетацията се оставят два силнорастящи летораста, а останалите се премахват. От единия летораст се формира бъдещото стъбло, а другият се оставя резервен, като връхчето му се пензира. Височината на прираста трябва да достигне около 150 см;
- през следващите 2-3 години се оставят 4-6 скелетни клона, които е желателно да имат хоризонтален растеж. Водачът редовно се съкращава, а намиращите се по него слаби клончета временно се оставят, за да осигурят плододаване през първите години, след което се премахват. При окончателното формиране на подреденото стъбло плододаващите клончета следва да бъдат разположени по скелетните клони.

Изисквания към почвената влажност

Възраст на дърветата в години	Годишна потребност от вода в м ³ /дка
1	7
2	20
от 3 до 5	40
от 6 до 7	60
от 8 до 9	80
от 10 до 11	90
над 11	90 до 110

Торене

При засаждане в една посадъчна ямка се внасят 5-7 кг угнил оборски тор, 300 г обикновен суперфосфат и 100-120 г калиев сулфат.

До 4-та година се подхранва с 300-1000 г азотен тор в зоната около дръвчето.

След започване на плододаването торенето се извършва в непрекъснати ивици под короните на дърветата, като калиевите и фосфорните торове се внасят един път на 3-4 години.

Болести и неприятели

Бактериоза - най-опасната болест по ореха. Единствените ефикасни средства за борба са всички медсъдържащи препарати. Извършват се три пръскания: при напъпване на пъпките, по време на разлистването и в началото на цъфтежа.

Плодов червей - борбата се води в съответствие с указанията на районните служби за растителна защита.

Беритба

Извършва се, когато околоплодникът придобие жълт цвят с кафяви петна, напуква се и се отделя от черупката.

Допълнителни манипулации — почистване, измиване, сушене и съхранение на орехите

Събраните плодове се почистват бързо от обвивките, измиват се за 2 до 5 мин. с вода и бързо се изсушават. Най-добре е да се използват сушилни с топъл въздух при температура 35-40°C. Изсушените орехи се сортират и могат да се избелят.

Продължителното съхранение на орехите (повече от 5-6 месеца) е възможно, ако те се държат в тъмни помещения при постоянна температура около 10-12°C и атмосферна влажност не по-голяма от 70%.

На Вашето внимание!

За конкретна консултантска помощ по проблемите, свързани с отглеждането на ореха, се обръщайте към **Областните служби за съвети в земеделието на НССЗ.**

Автор: Л. Каварджиков

© НАЦИОНАЛНА СЛУЖБА ЗА СЪВЕТИ В ЗЕМЕДЕЛИЕТО

1618 София, бул. "Цар Борис III" 136

тел. 02/ 917 60 68, факс 02/ 917 60 72

www.naas.government.bg

e-mail: office@naas.government.bg; nssz@techno-link.com

2003